

Kutsal Yazılar'ı Keşif Serisi

LUKA

KİTAB-I MUKADDES
ŞİRKETİ

İÇİNDEKİLER

1. Önsöz	4
2. Kısaltmalar	6
3. Simgeler	8
4. Kutsal Kitap Nasıl Okunur ve Çalışılır?	9
5. Yasa ve Müjde	18
6. Kutsal Yazılar'ın Bütünlüğü	21
7. Kutsal Müjde	27
8. Luka	34
9. Diğer Makaleler	192
Bir Egemenlik Özlemi	192
Kutsal Kitap'ta Zamanın Hesaplanması	195
Tanrı'nın Yeni Antlaşma'daki Adları	197
Vaftiz Aracılığıyla Yeni Yaşam	198
Rabbimiz'in Kullandığı Benzetmeler / Anlattığı Öyküler	201
Basamaklı Mezar	204
10. Haritalar	205

1. Önsöz

İsa Mesih Kutsal Kitap'ın merkezidir. Yaşantısıyla ilgili tarihi, ölümü, dirilişi dört Müjde yazarı Matta, Markos, Luka ve Yuhanna tarafından kaleme alınmıştır. Başlangıçta onların yazdığı kitaplardan hiçbiri Müjde adını taşımadı, ancak Yeni Antlaşma'nın şekillenme sürecinde hepsi belirli bir başlık almıştır.

Erken dönem kilise babaları, Luka'nın üçüncü Müjde kitabının yazarı olduğunu söylediler, fakat ismi bu kitapta geçmez. Üçüncü Müjde yazarı Luka, İsa'nın yaşamına diğer öğrencileri gibi yakından tanık olmamış, fakat çok gayretli ve titiz bir şekilde her şeyi başlangıçtan beri araştırmış ve kaleme almıştır. Luka kitabının yazarı takip edildiğinde dikkate alınması gereken diğer kitap Elçilerin İşleri'dir, çünkü her iki kitap sayın Teofilos'a hitap edilmiştir (Luk. 1:1-3, Elç. 1:1).

Luka, anlatımına İsa'nın doğuşuyla başlar ve bunun devamını da getirir. Kitabını İsa'nın ölümü ve dirilişini anlatarak tamamlar. Luka'nın amacı, Teofilos'a ve erken dönem imanlılara İsa'nın yaşamının, ölümünün ve dirilişinin Eski Antlaşma'daki Mesih'le ilgili vaatleri tamamladığını göstermektir.

İsa, dirilişinden sonra Emmaus yolunda iki öğrencisine göründü ve onlarla konuştu. Sonra Musa'nın ve bütün peygamberlerin yazılarından başlayarak Kutsal Yazılar'ın hepsinde kendisiyle ilgili olanları onlara açıkladı (Luk. 24:27). Daha sonra aynı akşam İsa kendi öğrencilerine şöyle söyledi: "Daha sizlerle birlikteyken, 'Musa'nın Yasası'nda, peygamberlerin yazılarında ve Mezmurlar'da benimle ilgili yazılmış olanların tümünün gerçekleşmesi gerktir' demiştim" (Luk. 24:44).

Luka, İsa'yı Roma İmparatorluğu'nun bir yöneticisi olan Vali Pontius Pilatus'un emri ile çarşıya gerilmiş bir insan ve aynı zamanda O'na iman eden bütün insanların günahlarını bağışlayan bir kişi olarak tanıttıyor. Luka, İsa'nın ölüm cezasını hak edecek bir şey yapmadığını, ama ölümünden dini liderlerin sorumlu olduğunu kanıtlıyor. Ancak sonuç olarak İsa Mesih'in ölümü ve dirilişi Allah'ın iradesi ve kurtuluş tasarısıdır. Elçilerin İşleri kitabında yazılmış olduğu gibi, "Tanrı'nın belirlenmiş amacı ve öngörüsü uyarınca elinize teslim edilen bu adamı, yasa tanımaz kişilerin eliyle çarşıya çivileyip öldürdünüz" (Elç. 2:23). Bu kurtuluş için önemli ve gereklidir. İnsanoglu belirlenmiş yoldan gitmiştir.

Kurtuluş Müjdesi bütün kilise için yazılmıştır ve kilisenin görevi Müjde'yi İsa Mesih'in iradesine göre bütün uluslara duyurmaktır: "İsa onlara, 'Sizi akılsızlar! Peygamberlerin bütün söylediklerine inanmakta ağır davranan kişiler! Mesih'in bu acıları çekmesi ve yüceliğine kavuşması gerekli değil miydi?' dedi. Sonra Musa'nın ve bütün peygamberlerin yazılarından başlayarak Kutsal Yazılar'ın hepsinde kendisiyle ilgili olanları onlara açıkladı" (Luk. 24:25-27).

Kutsal Yazılar'ı Keşif Serisi'nin bu ikinci cildi Kutsal Kitap'ın Luka bölümünü kapsamaktadır. Bu kitap, okurları diri olan İsa Mesih'i tanımaya yönelik bir yolculuğa çağırılmaktadır.

12 Mayıs 2019

Peder Feymi Madjirov
İstanbul Luteryen Kilisesi Başrahibi

4. Kutsal Kitap Nasıl Okunur ve Çalışılır?

Okumak ve çalışmak için Kutsal Kitap'ımızı elinize aldığınızda Kutsal Yazı metinlerinden alınmış olan şu küçük dua ile başlayın:

Şöyle dua edin

Konuş, ya RAB, kulun dinliyor.

Lütfen şimdi bana yollarını göster,

Mesih'i kazanayım ve Kutsal Yasa'ya dayanan kişisel doğruluğa değil, Mesih'e iman etmekle kazanılan, iman sonucu Tanrı'dan gelen doğruluğa sahip olarak Mesih'te bulunayım.

Sözün adımlarım için çıra, yolum için ışıktır. Korum hayatımı sözün uyarınca,

Ben de senin büyüklüğünü duyuracağım. Amin.

Şunu hatırlayın

1Sa. 3:9; Rab bize Kendi Sözü aracılığıyla seslenir.

Çık. 33:13; Rab bize iki temel yolla konuşur; Yasa ve Müjde.

Flp. 3:8-9; Kutsal Yazılar, bize Mesih'i ve O'nun doğruluğunu öğretir.

Mez. 119:105, 107; Kutsal Yazılar, sadık bir şekilde yaşamlarımıza rehberlik eder.

Mez. 145:6; Kutsal Yazılar, bizi Rab'bin yolunu diğerlerine ilan etmeye yönlendirir.

Kutsal Kitap'ın ne olduğuna ve onu nasıl okuyup çalışmanız gerektiğine dair anlayışınızı derinleştirmek için aşağıdaki makaleyi okuyunuz.

Kutsal Kitap Çalışmasına Giriş

Binlerce senedir insanlar bilgelik, teselli ve umut için Kutsal Kitap'a başvurmuştur ve Kutsal Kitap insanların yaşamını değiştirmiştir. Luteryenler, Tanrı'nın Kutsal Yazılar yoluyla yaşam, ölüm ve sonsuz hayat konusundaki temel sorulara yanıt verdiğine inandıkları için Kutsal Kitap okurlar ya da kilisede okunurken ona kulak verirler. Tanrı'nın onları tövbeye çağırarak ve günahlarını bağışlamak için Kutsal Yazılar'ın bildirisi aracılığıyla çalıştığına inanırlar. Ama Kutsal Kitap'ı okuyup çalışanların zaman zaman zorlanması, okudukları sözlerden dolayı kafalarının karışması da mümkündür.

1¹⁻³Sayın Teofilos,
 Birçok kişi aramızda olup bitenlerin tarihçesini yazmaya girişti. Nitekim başlangıçtan beri bu olayların görgü tanığı ve Tanrı sözünün hizmetkârı olanlar bunları bize iletiler. Ben de bütün bu olayları ta başından özenle araştırmış biri olarak bunları sana sırasıyla yazmayı uygun gördüm. ⁴Öyle ki, sana verilen bilgilerin doğruluğunu bilesin.

Yahya'nın Doğumu Önceden Bildiriliyor

⁵Yahudiye Kralı Hirodes zamanında, Aviya bölüğünden Zekeriya adında bir kâhin vardı. Harun soyundan gelen karısının adı ise Elizabet'ti. ⁶Her ikisi de Tanrı'nın gözünde doğru kişilerdi, Rab'bin bütün buyruk ve kurallarına eksiksizce uyarlardı. ⁷Elizabet kısır olduğu için çocukları olmuyordu. İkinin de yaşı ilerlemişti.

1:1-3 Mar. 1:1; 4:14; Yu. 15:27; 16:14; Elç. 1:1; 3:18; 4:20; 11:4, 15; 23:26; 24:3; 26:16, 25; 1Ko. 4:1; 11:2, 23; 2Ti. 4:5, 17; İbr. 2:3; 1Pe. 5:1; 2Pe. 1:16; 1Yu. 1:1, 3

1:4 Elç. 2:36; 18:25; Rom. 2:18; 1Ko. 14:19; Gal. 6:6; 2Pe. 1:16, 19 **1:5** 1Ta. 24:10; Mat. 2:1; Luk. 1:8 **1:6** Eyü. 1:1, 8; Luk. 2:25; Elç. 23:1; 24:16; Flp. 2:15; 3:6; 1Se. 2:10; 3:13; 5:23

1:7 Yar. 18:11; Hâk. 13:2; 1Sa. 1:2; Luk. 1:36; İbr. 11:11, 12

1:1-4 Kusursuz bir Grekçe üslupla yazılmış olan giriş kısmı yalnızca Luka'nın edebi hünerini ortaya koymakla kalmaz, daha da önemlisi amacını, yöntemini ve kitabını alan kişiyi tanımlar.

1:1 *Sayın*. Bu ifade başka yerlerde üst düzey Roma memurlarına hitaben kullanılır. *Teofilos*. Luka'nın metninin yazıldığı kişi. Muhtemelen kitabını yazmasında ve yaymasında Luka'ya yardımcı olan bir hami. "Teofilos" "Tanrı'nın dostu" anlamına geldiğinden, bazı yorumcular bu ismi, bu Müjde'yi imanla okuyan herkese yönelik sembolik bir gönderme olarak kabul eder. *olup bitenlerin*. İsa'nın yaşamı, ölümü ve dirilişi, Eski Antlaşma'daki Mesih'le ilgili bütün öngörülerini yerine getirir (karş. 24:25-27, 44-47).

1:2 *görgü tanığı*. Luka'nın yazdıkları birinci elden tanıklığa dayalıdır. Bazı elçilerden, gerçek öğrencilerinden ve belki de İsa'nın aile üyelerinden bile bilgi toplayabiliyordu (karş. 1-2 bölümler). *ilettiler*. Sözel geleneğin aktarılışını tanımlayan bir ifade (karş. 1Ko. 15:3).

1:3 *sırasıyla yazmayı*. Olayların düzenli bir biçimde anlatılmasını ifade eder.

1:4 *sana verilen bilgilerin*. Teofilos, Hristi-

yan imanı ile ilgili temel bir bilgiye sahipti. Luka'nın yazarkenki amacı ise İsa'nın yaşamı ve öğretilerine olan aşinalığı derinleştirmektir.

1:1-4 Luka, Müjde'yi İsa'nın yaşamını ve öğretilerini iyi yazılmış, araştırmaya dayalı, bir tarihi kayıt olarak açıyor. Tanrı halkı imanda ve hizmette gelişmek için açık ve doğru bir öğretilere ihtiyaç duymaktadır. Luka kitabını çalışırken, doğumu, yaşamı, ölümü ve dirilişiyle senin kurtuluşunu sağlamış olan Mesih aracılığıyla, Rab'bin seni sadık bir "Tanrı dostu" yapması için dua et. • "Değer biçilemeyen hazine, en saf zevklerin pınarı, en gerçek dostum İsa. Ne zamana dek ruhum kederle senin için özlem duyup sürünecek ya Rab? Sen benimsin ey ilahi Kuzu! Seni hiçbir şekilde saklamaya çalışmam; senden başka bir şey de istemem." Amin. (LSB 743:1)

1:5 *Hirodes*. "Büyük Hirodes" denirdi; İ.Ö. 37 yılından İ.Ö. 1 yılına dek hüküm sürmüştür. Soyundan gelenler de İsrail bölgelerini art arda kuşaklar boyunca yönetmiştir (bkz. notlar, 3:1-2). *Aviya*. Bir kâhinler ailesinin başı (Neh. 12:4, 7). *Zekeriya ... Elizabet*. Vafatızı Yahya'nın anne babası, Harun'a dayanan kâhinler soyundan geliyordu.

⁸Zekeriya, hizmet sırasının kendi bölüğünde olduğu bir gün, Tanrı'nın önünde kâhinlik görevini yerine getiriyordu. ⁹Kâhinlik geleneği uyarınca Rab'bin Tapınağı'na girip buhur yakma görevi kurayla ona verilmişti. ¹⁰Buhur yakma saatinde bütün halk topluluğu dışarıda dua ediyordu.

¹¹Bu sırada, Rab'bin bir meleği buhur sunağının sağında durup Zekeriya'ya göründü. ¹²Zekeriya onu görünce şaşır-
dı, korkuya kapıldı. ¹³Melek, "Korkma, Zekeriya" dedi, "Duan kabul edildi.

Karın Elizabet sana bir oğul doğuracak, adını Yahya koyacaksın. ¹⁴Sevinip çoşacaksın. Birçokları da onun doğumuna sevinecek. ¹⁵O, Rab'bin gözünde büyük olacak. Hiç şarap ve içki içmeyecek; daha annesinin rahmindeyken Kutsal Ruh'la dolacak. ¹⁶İsrailoğulları'ndan birçoğunu, Tanrıları Rab'be döndürecek. ¹⁷Babaların yüreklerini çocuklarına döndürmek, söz dinlemeyenleri doğru kişilerin anlayışına yöneltmek ve Rab için hazırlanmış bir halk yetiştirmek üzere, İlyas'ın ruhu ve

1:8 1Ta. 24:19; 2Ta. 8:14; 31:2; Luk. 1:5, 23 **1:9** Çık. 30:7, 8; 1Sa. 2:28; 1Ta. 23:13; 2Ta. 29:11; Luk. 1:21-22; İbr. 9:2-3; Va. 11:2, 19; 11:2, 19 **1:10** Lev. 16:17; Mez. 141:2; Va. 5:8; 8:3-4 **1:11** Çık. 30:1-10; 40:26-27 **1:12** Dan. 10:7-8; Elç. 19:17; bkz. Hâk. 13:6 **1:13** Luk. 1:60, 63; Elç. 10:4, 31 **1:14** Luk. 1:58 **1:15** Say. 6:3; Hâk. 13:4, 7, 14; Yşa. 49:1, 5; Yer. 1:5; Mat. 11:11, 18; Luk. 1:41, 67; 7:28, 33; Elç. 2:15, 17; Gal. 1:15; Ef. 5:18; bkz. Elç. 2:4 **1:17** Mal. 3:1; 4:5-6; Mat. 11:10, 14; Mar. 1:2; Luk. 1:76; 7:27; Yu. 3:28; Rom. 10:21

1:9 *Rab'bin Tapınağı*. Geniş tapınak kompleksinin içindeki Kutsal Yer (bkz. diagram s. 58), burada sabah ve akşam sunuları sırasında buhur sunulurdu. *kurayla ona verilmişti*. Ender bir ayrıcalık, Zekeriya'nın yaşama-
mında önemli bir an. Çoğu zaman kâhinler kendi kentlerinde oldukça sıradan yaşamlar sürerdi. Bilim adamlarının hesaplamalarına göre tapınakta her gün 56 kâhin çalışıyordu ve Şabat Günü'nde 28 kâhine daha ihtiyaç duyulmaktaydı. Josephus İsrail'de yaklaşık 20.000 tane kâhin ve Levili olduğunu söyler (Ag Ap 2:108).

1:11 *Rab'bin bir meleği*. Eski Antlaşma, RAB'bin ve meleklerinin tapınakta görüldüğü örnekler içermektedir (1Sa. 3; Zek. 3). Dikkat edilirse Luka'da melekler önemli bir rol oynamakta, arka arkaya önemli duyurularla bulunmaktadır (1:11-20, 26-38; 2:8-14; 24:4-7, 23).

1:13 *Yahya*. İbranicede *yochanan*, "Rab lüt-funu gösterdi" (karş. Yer. 40:8); Tanrı'nın ilerlemiş yaşta olan Zekeriya ve Elizabet'e verdiği lütfu vurgular. Bu ad Makabeler arasında meşhurdu. "Hiçbir peygamber, ne İlyas ne Elişa On Buyruk <ya da söylenen Söz>

olmadan Ruh'u almış değildir. Vaftizci Yahya da, Cebrail'in sözü gelmeden önce anne kar-nına düşmemiş, Meryem'in sesi olmaksızın da annesinin rahminde hoptlamamıştır" (SA III VIII 11-12).

1:14 *Sevinip*. Luka'da sürekli tekrarlanan bir tema (karş. 1:44, 47; 2:10; 8:13; 10:17; 15:7, 10; 24:41, 52).

1:15 *Rab'bin gözünde*. Luka, Tanrı'nın huzurunu ya da bir kişinin Tanrı'nın yargısı önünde duruşunu (kişi haklı ya da haksız olsun, karş. 6. ayet) tarif etmek için bu Eski Antlaşma ifadesini ya da benzerlerini sık sık kullanır. *Hiç şarap ve içki içmeyecek*. Kendinden önceki Şimşon (Hâk. 13:4-7) ve Samuel (1Sa. 1:11) gibi Yahya da bir Naziri (Tanrı'ya adanmış kişilere verilen ad, karş. Türkçede kullanılan ve "Tanrı yoluna adanmış kişi" anlamına gelen 'nezir' kavramı) olarak yaşadı. Karş. Say. 6:1-21. *Kutsal Ruh'la dolacak*. Bkz. notlar, 41-44. ayetler. Luka'da Kutsal Ruh, diğer Müjde kitaplarına göre çok daha önemli bir rol oynamaktadır.

1:17 *İlyas'ın ruhu ve gücüyle*. Yahya'nın hizmetiyile İlyas'ın peygamberlik yaşamı önemli konularda paralellik gösterir. Karş. Mat. 3:4.